UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Rvperti Ab-||batis Tvitiensis, Svmmi Disertissi=||miq[ue] Theologi, sacris du[n]taxat literis omnia probantis, in XII. prophetas mino-||res, Commentariorum Libri XXXII

Rupert <von Deutz>

[Köln], M. D. XXVII.

VD16 B 3835

Cap. I. Onus Niniue liber visionis Naum Helcheseęi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-71859

Visual Library

RVPERTI ABBATIS TVITIENSIS IN NAVM PROPHETAM COMMENTARIORVM LIBER PRIMVS.

Onus Niniue liber viſionis Naum Helcheſei. Iram & indignationē,
tribulationē & anguſtiā, quā & Apoſtolus declamat in omnē animā homi- Ro.2.
nis operantis malū, denunciat onus à ſuperna maieſtate ſuperpoſitū Niniuę.
¶ Quā ob cauſam: quibus culpis præcedētibus cōmeruit Niniue, ut iram de Quæſtio ſu
clamaret ſup illā ſpūs propheticus abſq; ulla cōmiſeratione? Nā ſi totū onus per aſperita-
rite perpendas, ſi totū textū prophetiæ diligenter cōſideres, nō cōmiſereſcens aut de pœni- te huius pro-
tētia cōſulens, imò inſultabūdus, & quaſi de certiſſima uindicta plaudēs, ferè cuncta loqui- phetiæ.
tur, exceptis paucis q̄ interſerit in cōſolationē populi dei, ſecūdū nomē ſuū qđ eſt Naū. In
terpretaſ em̄ cōſolator, Exēpli grā: Vox flagelli & uox impetus rotæ & equi frementis, &
quadrigæ feruētis & equitis aſcēdētis, & micātis gladij & fulgurātis haſtæ, & multitudinis
interfectæ & grauis ruinæ, & finis nō eſt cadauerum. Itē: Cuſtodes tui quaſi locuſtæ, & par-
uuli tui q̄ſi locuſtæ locuſtarum, q̄ cōſidunt in ſæpibus in die frigoris. Sol ortus eſt, & auolaue
rūt, & nō eſt cognitus locus earum ubi fuerint. Pauca hæc pro exēplo poſita ſunt, qa talis ē to-
tus ferè prophetiæ textus, ut miſeros irridere uideaſ ipſe, q natura miſericors eſt, loquens in
prophetis ſpūs ſanctus. Quā ergo ob cauſam uel pro qbus eorum meritis ſic in eos ĩuehitur?
Agnoſcēda eſt cauſa, ut agnoſcaſ & dei iuſtitia, ac proinde magis ipſa pulchritudo prophe
tiæ p̄ſentis illuceſcat. Quæ em̄ obſcura uideſ & clauſa, hoc maxīe facit cauſa nōdū ĩtellecta.
Dicamus ergo, Niniue ciuitas magna, metropolis erat Aſſyriorum. Porrò, Aſſyrij tūc p̄ cæ- Reſponſio.
teris gētibus regnabāt, eaſq; dominatiōe p̄mebāt, qđ primus facere cœpit Ninus rex Aſſy
riorū, à q̊ & ciuitas Niniue cōdita uel denominata ē. Propterea p Eſaiā ſic loquitur dn̄s: Vę Eſa.10.
Aſſur, Virga furoris mei & baculus ipſe in manu eius indignatio mea. Nā ſicut uirga furo
ris, uelut baculus indignationis dn̄i, gentes cæcidit, et regna cōfregit, et iugo ſuo preſſit an-
nis fermè mille trecentis. Super cætera mala illud ſummū fuit ſacrilegiū ſuperbiæ, et cor-
dis eius magnifici, quod captiuatis decē tribubus ſup Iudā q̊q; & Hierl'm inundauit, ubi e- 4.Reg.18
rat uerbū promiſſionis, unde oportebat ſalutē uenire, id eſt, Chriſtū naſci iuxta ueritatē dei,
de ſemine Dauid, inde eſt ille prophetæ dolor, illa dolentis exclamatio: Et erit extenſio ala Eſai.8.
rū eius, implens latitudinē terræ tuæ ò Emanuel. Et eſt ſenſus, ad hoc tendet ſuperbia eius,
& iſta erit intētio diaboli, cui militat ſupbia eius, ut nō fiat qđ iurauit deus tuū nobis aduen- Ibidē.7.
tū promittens, audite inquiens domus Dauid: Ecce uirgo cōcipiet, & uocabitur nomē eius
Emanuel. Nū parua iſta cauſa eſt? Reuocetur ad memoriā ſignū illud magnū & mirabile
de Apocalypſi, qđ apparuit in cœlo. Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in ca- Apoca.12.
pite eius corona ſtellarum duodecim, & in utero (inquit) habēs, & clamabat parturiens, & cru
ciatur ut pariat, & draco magnus rufus habens capita ſeptē, & cornua decē, ſtetit ante muli-
erē, q̄ erat paritura, ut cū peperiſſet, filiū eius deuoraret. Myſteriū hoc recte p̄ſpectū palā
facit, q̄ reuera grande onus ſup ſe leuauerit, magnū ſup ſe iudiciū ſumpſerit Niniue, id eſt,
regnū Aſſyriorū, & cætera regna ſingula ſuis tēporibus locū & gentē impugnātia, q̄ uide-
licet gens per illā mulierē in utero habentē figuratur, quia de ipſa Chriſtus erat naſciturus,
ſicut econtra regna ipſa per ſeptē draconis capita recte intelligūtur. Nā ex quo mulier in u- Septē regna
tero habere cœpit, id eſt, ex quo ad Abrahā factū eſt uerbū promiſſionis de ſemine eius qđ contra ſemen
eſt Chr̄s, ut in ipſo oēs gentes benedicētur, extūc ſeptem regna numerātur, per q̄ inſtanter Abrahæ.
agere conatus eſt diabolus, ut eadē promiſſio nō impleretur, ut ſalus non ueniret, ut Chr̄s Gen.22.
nō naſceretur, Scilicet regnū Aegyptiorū, qđ pueros Hebræorū maſculos necari iuſſit, & Exod.1.
regnū decē tribuū carnaliūq; Iudęorum, qđ Achab et Iezabel ĩcipiētib⁹ p̄phetas dn̄i occidit, 3.Reg.18.
regnū Aſſyriorum atq; Babyloniorū, q p̄ uno capite cōputanſ, qa ueniętes ab eodē clymate, 4.Reg.17.
iſti decē trib⁹, iſti Iudā captiuauerūt, et deīde regnū Perſarum et Mœdorum, ſub q̄ uoluit Amā
delere uniuerſum gen⁹ Iudęorū, deinde regnū Macedonū ſiue Gręcorum, ſub q̊ Machabæi Heſter.3.
laborauerūt, deinde regnū Romanorum, ſub quo ipſe Chr̄s & martyres eius paſſi ſunt. Ca-

put ſe-

put ſeptimũ erit Antichriſti regnum. Quomõ iniqui oẽs mẽbra diaboli dicũtur, & ſunt, ſic
eadẽ regna draconis iã dicti capita fuerũt, quorꝫ ſingula ſuis tẽporibus cõtra mulierẽ in ute
ro habentẽ. i. cõtra eccleſiã in uerbo ꝓmiſſionis ſperantẽ, diabolico ſpũ exagitata ſteterũt,
plurimũq́ꝫ ſanguinẽ fuderũt. Hinc illud nr̃m opuſculũ ẽ, cuius ſupra in prologo mentionẽ
feci, qđ intitulaꝉ de uictoria uerbi dei. ¶Nũc igitur uelut oſtio ſermõis apto, i altiſſimã pro
phetiæ huius ſeriem ingrediendũ eſt. ⌊Onus Niniue, liber viſionis Naum Helche
Niniue pro mũdo poniꝉ. ſei.⌋ Naum ſicut iã dictũ eſt, cõſolator interpretaꝉ. Porrò Niniue hoc loco totus mundus
eſt, mũdus dãnatus. i. reproborꝫ omniũ totũ corpus, et mũdus q electos dei pſequiꝉ, nõ ſo
lũ propter interpretationẽ nois, qa Niniue ſpecioſa interp̃tatur, & mũdus Græcę κόσμος,
id eſt ſpecioſus ſiue ornatus dicitur, uerũ & qa tũc Niniue mũdi erat caput, & regnũ Aſſy
Eſai. 10. riorũ ſup cætera regna principatũ obtinẽs, cõtra dñm, ſicut apud Eſaiã legimus gloriabaꝉ.
Naũ, typus ſpũſancti. ¶Nónne iſte igitur cuius nomẽ qđ eſt Naum ita de Hebraico, ſicut paracletus de Græco,
uertitur in cõſolatorẽ, et nunc inq̃, iſte cõſolator ſub noie Niniue arguẽs mũdũ, illius & no
Iohan. 16. mẽ gerit & officiũ agit, de q̃ ſaluator in Euangelio. Cũ (inqt) uenerit paracletus, ille arguet
mũdũ de pctõ & de iuſtitia & de iudicio? Et qđ de peccato iã tũc arguebat mundũ, niſi de
eo ꝙ nõ ſolũ nõ ſperauerũt in te Aſſyrij, q̃rꝫ (ut iã dictũ ẽ) metropolis erat Niniue, uerũ eti
impugnauerũt te, fuitq́ꝫ extẽſio alarũ eorũ implẽs latitudinẽ terræ tuæ ò Emanuel? Cuius
Pſalm. 50. de iuſtitia mũdũ arguebat niſi de illa quã exoptabat Dauid. Iuſtitia dei dicẽs: miſerere mei
ut iuſtificeris in ſermonibus tuis? De illa nimirũ iuſtitia iã tũc arguebat ſpũs ſanctus, tãm
iſto q̃ in cęteris ꝓphetis ſingula capita draconis hiantia, crudeliter ad pniciem ſupradictæ
mulieris in utero habẽtis, ne illi naſcereꝉ fili⁹ maſculus, q pueniret ad deũ et ad thronũ eius
Iohan. 16. queẽadmodũ dicit ip̃e, Quia ad patrẽ uado et iã nõ uidebitis me: In hoc deniq́ꝫ ẽ iuſtitia dei,
Pſal. 131. in hoc iuſtificatus ẽ de⁹ in ſermõibus ſuis, qa ſicut ꝓmiſit, ſic iurauit Dauid, ita de fructu uen
tris eius ſup ſedẽ ſuã poſuit, et de hac iuſtitia redarguebaꝉ in prophetis, redarguit in Euãge
lio mũdus, qa laborabat ne ita deus in ſermõibus ſuis iuſtificaretur, qa laborauit amplius co
ruſcãte Euãgelio, ne ita deus in ſermonibus ſuis eſſe iuſtificatus p̃dicareꝉ. Porrò de iudicio
quõ iã tũc mũdus arguebaꝉ? Nõdũ em̃ princeps huius mũdi erat iudicat⁹, nondũ erat illud
Iohan. 12. iudiciũ mũdi, de q̃ ſaluator dicebat: Nũc princeps huius mũdi eijciꝉ foras. Quõ ergo de iu
dicio mũdũ arguebat, niſi qa mũdo uidẽte et admirãte ſingula draconis capita, ita códem
bat, ut in quãdã ſimilitudinẽ iudicãdi pricipis mũdi Pharaonẽ obrueret mare, canes come
derẽt Iezabel, Nabuchodonoſor q̃ſi bos fieret, Amã i patibulo qđ alteri parauerat ipſe pen
deret. Anthiochus Epiphanes ſine manu intritus interiret: Ita nimirꝫ de iudicio mundus
iã tũc arguebaꝉ, qa uidẽs ꝓdigioſas impiorꝫ uindictas, tñ ab impietate nõ recedẽs ſecũdum
Duplex titulus huius prophetiæ. exemplũ eorꝫ, locũ et gentẽ infeſtare nõ deſinebat unde ſalus uẽtura erat. ¶Tandẽ et illud
nõ prætereundum, qa ſicut alij ſunt in qbus ſpũs ueritatis arguit mũdũ, et alij qbus ipſe eſt
paracletus, ita titulus iſte in aliud atq́ꝫ aliud diuiditur onus Niniue, liber uiſiõis Naum, q
ꝓfecto alij ſunt qbus prophetia hæc onus ẽ damnatiõis, & alij qbus liber eſt cõſolatoriæ ui
ſionis, nõ ab re qđ in negotio, uel officio tã grãdi Helcheſæũ ſe dicit, auiculo Helcheſæ ad
modũ paruo, ſuã nimirꝫ paruitatẽ humiliter agnoſcẽs, ut in magna gr̃a pſeueraret mẽtis hu
militas, qa dñs deus noſter q in altis habitat, ip̃e humilia reſpicit in cœlo et in terra. Oneris
põdus ſiue p̃ſſura iã ex initio libri ſentiri p̃t, cũ dicit: ⌊Deus ęmulator ⁊ vlciſcẽs dñs
hñs furorẽ. Vlciſcens dñs in aduerſarios ſuos, ⁊ iraſcẽs ipſe inimicis ſuis.⌋ Quod
2. Corin. 11. Aemulatio dei. deus æmulator ſit, q̃dq́ꝫ eius æmulatio ſanctis imitãda ſit, nouerat ille q dicit. Aemulor enim
uos dei æmulatõe, deſpõdi em̃ uos uni uiro uirginẽ caſtã exhibere Chr̃o. Cũ multa ſint in
ſcripturis exẽpla ſiue documẽta æmulatiõis dei, magis hoc teſtimonio libuit uti, qa magis
ad noſtrã intẽtionẽ accedit, dũ intẽdimus, q̃ad poſſibile ẽ, demõſtrare in quo uel circa quẽ et
cõtra quẽ æmulatio dei ſit uel fuerit. Intelligimus qppe circa eccleſiã æmulationẽ dei ſpõſi
iſſe uel eſſe, & maxiẽ ex q̃ ecclia uerbo promiſſiõis ex ip̃o inpregnata ẽ credẽte Abraham
ſibi ꝓmittẽti, & hãc fidẽ gẽti ſuæ relinquẽte, qđ in ſemine eius qđ eſt Chrũs uniuerſæ gen
tes benedicerẽtur. In q̃ circa dilectã eiuſmodi extũc fuit ęmulatio dei? In eo uidelicet ut eã
uirginẽ caſtã exhiberet ſibi, ut nõ fornicareꝉ cũ dijs alienis, paritura filiũ ſibi, pariturã mun
do authorẽ ſalutis, cõtra quẽ erat hæc talis æmulatio dei, Nimirꝫ cõtra hũc ſupradictũ dra
conẽ

coñe q hñs capita ſeptẽ, ſtetit añ illã mulierẽ, uerbũ ꝓmiſſiõis in utero habẽtẽ, ut eã aut cor
rũperet aut ĩterficeret. i. hñs regna ſeptẽ, q̃ ſupra iã memorata ſunt, ſtetit & egit cõtra Iudai
cã gẽtẽ, aduerſus Dauidicã ſtirpẽ, ut eã aut in aĩa ꝑ cultũ idololatriæ adulteraret, aut in cor-
pore funditus occideret atq; deleret. ¶ Igiꝉ æmulator. i. uehemẽs amator deus, & ulciſcens Vlciſcẽs dñs.
dñs, qa vc; in ipſa æmulatiõe pc̃tã gẽtis ipſius ſæpius ẽ ultus. Exẽpli gr̃a: Quãdo gentẽ illã
æmulatus ẽ, in Aegyptiaca ſeruitute dĳs alienis ſeruiẽtẽ, & deſcẽdit liberare eã in manu po
tẽti, & brachio excelſo, protinus eoꝝ murmuratiões ſic ultus eſt, ut oẽs q nũerati fuerãt à ui Num. 14
ginti annis & ſupra proſtraret in deſerto. Deinceps ergo ꝑ ſuccedẽtia tpa, q̃ties peccauerũt
tradidit eos in manus gẽtiũ, & dominati ſunt eoꝝ q oderũt eos. Sed & in qbuſdã eoꝝ cor- Pſal. 105
porali uel tẽporali ultiõe nõ cõtentus, in aĩa q̃q; eſt ultus. Vnde & repetit ulciſcens dñs, ad-
ditq;, & habẽs furorẽ. De talibus alius propheta diuinæ cõcedẽs iuſtitiæ dicit: Induc ſuper
eos diẽ afflictiõis, & duplici cõtritiõe cõtere eos dñe deus meus. Et in Deute. dñs dicit: Ig- Hiere. 17
nis ſuccẽſus ẽ in furore meo, & ardebit uſq; ad inferni nouiſſima. Quæ hactenus dicta fuit, Deut. 32.
de illo pp̃lo cõſtat, q ſe amicũ dei & pp̃lm cõfitebaꝉ. Sequiꝉ de illis q manifeſte inimici ſunt
uel hoſtes eius, q̃s ipſe nõ æmulaꝉ ſciens ꝙ cõtra ipm ſint, ita ut ne ore quidẽ ipm cõfiteãtur,
imò & nomẽ ipſius in cõfeſſoribus eius ꝑſequãtur. Vlciſcẽs dñs in hoſtes ſuos, & iraſcẽs ip
ſe inimicis ſuis. Hoc nẽpe iſte uerſiculus à p̃cedẽte differt, qđ in illo & æmulator & ulciſcẽs
dñs dr̃, & in eos q ex illo pp̃lo eius reprobi fuerũt uel ſunt, & uſciſcens eẽ & furorẽ habere
aſſeriꝉ, quẽ Pſalmiſta paueſcẽs: dñe (inq̃t) ne ĩ furore tuo arguas me, in iſto aũt, de æmulatõe Pſal. 6.
ſiue æmulatoris noĩe oĩno taceꝉ, tantũq; uſciſcẽs & iraſcẽs dr̃ dñs, & in q̃s ulciſciꝉ, qbus iraſ-
citur, hoſtes & inimici manifeſte pronũciantꝉ, q̃lis erat Pharao, q̃lis fuit Iezabel, q̃lis extitit Hoſtes dei
Nabuchodonoſor, qñ dixit: & qs eſt deus q eripiat uos de manu mea, q̃les ſunt uel fuerunt Dani. 3.
oẽs q tetenderũt aduerſus deũ manũ ſuã, & cõtra oĩpotentiã roborati ſunt q cucurrerũt ad
uerſus eũ erecto collo & pingui ceruice armati ſunt. Nõ eos æmulatus, imò cõtra eos ęmu
latus ẽ æmulator deus ſemẽ Abrahæ qđ erat apprehẽſurus, æmulatus inq̃ & vltus ẽ uſciſ-
cens dñs. Aemulatus defendẽdo & liberãdo, ultus uirga iniq̃tates eoꝝ, & in ꝟberibus pc̃tã
eoꝝ uiſitãdo. ¶ Nec añ deſiit pro gente illa æmulari & pc̃tã miſericorditer ulciſci, donec ex Zelus dei a Iu
ipſa carnẽ aſſumpſit. Quo facto, deſiit ęmulari, qa gẽs eadẽ in cõtrariũ ſurrexit, futuꝝ hic q̃ dæis receſſit.
ſi p̃teritũ in Ezechiel edixit: Zelus me⁹ receſſit à te, & ultra nõ iraſcar tibi. ¶ Veruntamẽ in Ezech. 16
deũ nulla paſſio cadit, nec more hoĩs iraſciꝉ aut furorẽ habet, nec ullo mõ paſſibilis ẽ, ſed qc-
qd his uocibus ſignificaꝉ, agit ĩpaſſibil̃r. Vnde cũ dixiſſet, dñs hñs furorẽ, & iraſcẽs ipſe ini
micis ſuis, ſtatim ſubiũxit. ⌊Dñs patiẽs ⁊ magnus fortitudine, ⁊ mundãs non faciet
innocẽtẽ.⌋ Cũ dicit dñs patiẽs, talẽ aſſerit dñm, q furoris uel iræ ſuę ĩpatiẽtię nullã unq̃ ha
bet paſſionẽ. Simil̃r cũ dicit, magn⁹ fortitudine talẽ illũ p̃dicat, q nulla frãgaꝉ doloris ĩfirmi-
tate. Sed dicet aliq̃s: Q̃uo ergo miſericors ẽ, aut q̃uo, q in ipſo uel ex ipſo ẽ ſpũs pietatis, ſe-
cũdus in ordĩe ſeptẽ ſpirituũ, à ſpũ timoris dñi? Ad hęc inq̃, Nos illã pietatẽ nõ dicim⁹ eſſe Nulla in deo
paſſionẽ, imò uirtutẽ, ut uerã charitatẽ. Paſſim legim⁹ q̃tuor paſſiões animi hũani, gaudiũ et paſſio animi.
dolorẽ, timorẽ & ſpem. Sed ꝑfecto q̃tuor ſunt eorũdẽ noĩm nõ paſſiões, ſed magnæ uirtu-
tes ĩ diuinis ſcripturis, q̃s breuibus diſcernimus uel determinam⁹ differẽtĳs. Etenĩ gaudiũ ſe
culi paſſio ẽ, gaudiũ in ſpũ ſancto uel gaudere in dño uirtus ẽ. Dolor uel triſtitia ſeculi paſ-
ſio eſt, q̃ ſecũdũ deũ triſtitia ẽ, & ſalutẽ operaꝉ, uirtus ẽ. Timor ſeculi, timor q pœnã habet,
iuxta quẽ timidus qs dicitur, paſſio ẽ. Timor dñi ſanctus ꝑmanẽs in ſeculũ ſeculi, iuxta quẽ
timoratus reuerẽs aut religioſus qs dicitur, uirtus eſt. Simil̃r ſpes ſeculi, dũ ſperat qs in ſecu-
lo ſiue in principibus ſeculi, paſſio eſt: Spes q̃ in deo eſt, æque ut fides & charitas, uirtus eſt.
Hæc iccirco dicta ſunt, ut dũ in deo negam⁹ quatuor paſſiões, nõ negemus in eo q̃tuor eo-
rũdẽ nominũ uirtutes, quas niſi ex deo, niſi ex ſpũ dei, nullus habere p̃t. ¶ Igitur dñs patiẽs
inquit, i. cũ tranquillitate iudicãs, & magnus fortitudine, et mũdãs nõ faciet innocẽtẽ, et ma
gnus fortitudine et patiens, idẽ eſt ordo ſenſuũ, q et in illo pſalmi uerſiculo, Deus iudex iu-
ſtus, fortis, et patiẽs. Nã mũdãdo nõ facere innocentẽ, hoc eſt iuſtũ eſſe iudicẽ, et magn⁹ for Pſal. 7
titudine et patiẽs, idẽ eſt qđ fortis et patiẽs. Hęc tria illi cõueniũt ſedẽti ſup thronũ, q iudicat Dominus iu-
æq̃tatẽ, ut ſit iuſt⁹ et fortis et patiẽs. Iuſtus ĩ eo ut mũdãs nõ faciat ĩnocẽtẽ. i. ut quæcũq; ma ſtus iudex.
la uel nociua ſunt, auferẽs, nullã accipiat ꝑſonã, ſed ſolã reſpiciat cauſã, et eũ, quẽ culpa facit

nocen

nocentē,&ſi ille ſit q ſimul ſecū dulces capiebat cibos,homo unanimis dux ſuus, & notꝰ
Pſalm.54. ſuus,nō ꝑ propriū fauorē dimittat impunitū uelut innocētē. Hæc cōſideratio ualet in mul
tis eiuſmodi,q̄le illud fuit qđ dn̄s uidēs ciuitatē Hierl'm fleuit ſup illā,& tn̄ nō liberauit eam
Lucæ.19. ut nō circūdarēt eā inimici eius uallo,ut nō coanguſtarēt eā undiq; & filios eius q in ipſa erāt
& ad terrā proſternerēt,ita ut nō relinquerēt lapidē ſup lapidē. Impoſſibile nāq; eſt eū iniu
ſte qđ agere,iniuſte miſereri uel parcere,niſi ꝑeunte pœnitētiæ hūilitate. Nō(inqt) poſſum
Ioh.5. ego à meipſo facere quicq̄,uidelicet ut faciūt iniuſti iudices,q dicūt bonū malū, & malum
bonū,propriā uolūtatē ſequētes nō merita rerū,ſed ſicut audio iudico,& proinde iudicium
meū uerū eſt. Porrò in eo fortis ē,ꝙ nocēs qs eſt,ut cauſa eius ſe habet,pœnæ adiudicatus
effugere,uel manui eius reſiſtere non p̄t,ſicut poſtmodū hic idē propheta dicit: Ante faciē
indignatiōis eius qs ſtabit,& qs reſiſtet in ira furoris eius? ſubaudit nullus,neq; hō,neq; an
2.Theſ.2. gelus,neq; diabolus,neq; Antichriſtus,quē dn̄s Ieſus Chr̄s(ait ap̄lus)interficiet ſpū oris ſui
.i.tā facile,ut tu ſufflādo ore tuo,puluerē exiguū diſpergis. Patiēs in eo ē, ꝙ peccātē ad pœ
nitentiā expectat,& anteq̄ iudiciū proferat,ad miſericordiā prouocat,interdū etiā illū quē
impœnitentē eē nō ignorat,ut oīs pœnitēs id qđ ſaluat,debere ſe ſciat expectātis patiētiæ,
& nullus impœnitēs in dānatione ſua derogare ualeat,q̄ſi feſtinātis impatientiæ. Sequitur.
[Dn̄s in tēpeſtate & turbine vię eius, & nebulę puluis pedū eius.] Viæ dn̄i ſunt ſu
Viæ domini. pra dictæ,æmulatiōes & ultiōes eius, Vltiones q̄ſi habētes furorē ad tollēdos ſiue punien
dos hoſtes eius,inimicos eius. Porrò tēpeſtas & turbo maris ſiue aeris ſolē ſubtegūt,pſertī
ꝙ mortē minat,& nebulæ terrā tegētes,proſpectū oculoꝝ impediūt,ut in die ferè ſicut i no
cte terra mariq; progrediētibus anceps pſæpe fiat periculū. Iuxta hoꝝ ſimilitudinē ſupra di
ctæ uiæ dn̄i,oculis uel ſenſibus hoīm dubiæ fuerūt uel ſunt,eo ꝙ illæ ultiones dn̄i iuſtos ut
iniuſtos inuoluūt,ſicut figurata locutiōe ꝑ metaphorā protinus ſubiūctū eſt. [Increpās
mare,& exiccans illud,& omnia flumina ad deſertum deducens. Infirmitas eſt Ba
ſan,& Carmelus,& flos Libani elanguit. Montes commoti ſunt ab eo,& colles de
ſolati ſunt,& contremuit terra a facie eius orbis & habitantes in eo.] Per tam
diuerſas res,mare & flumina,Baſan & Carmelum,atq; Libanum , montes & colles,& ter
ram ſiue orbem diuerſas habitātium in orbe terrarum cauſas intelligimus,qa propter diuer
ſas eoꝝ cauſas penè ſilibus ultionibus ultus eſt in eos & ulciſcit æmulator deus & ulciſcens
dn̄s. Exēpli grā: Libanus,q̄ noīe nōnunq̄ tēplū unicū dn̄i,qđ erat in Hieroſolymis,intelli
gitur,ut illic: Aperi Libane portas tuas,& comedat ignis cedros tuas . Libanus inquā,i.lo
Libanus. Zach.11. cus & gens,ubi notus erat deus,ubi magnū erat nomē eius,nunqđ tūc tēporis minus aduer
ſa ꝑtulit,minus cōmotus uel deſolatus eſt cæteris gētibus,qbus nō erat notus,à qbus nō ad
orabat uiuus & uerus deus? Imò & ſæuerius ultus eſt in illū locū ulciſcēs & æmulator de
us:qa pluribus malis obtritus,nō ſolū Iſrahel in Aſſyrios,i.decē tribus,ſed & Iuda in Ba
bylonē,ciuitate & tēplo ignibus dato captiuus eſt translatus. Ibi ſine dubio uiæ dn̄i in tēpe
ſtate & turbine,& nebulæ puluis pedū eius,ibi ſicut cæteræ gētes onera ſua,ita & locus il
le ſctūs,imò & ſæuerius coercitus,ſuū portabat onus,& cum pctōribus pariter iuſti captiui
ducebant,q̄ꝝ fuere notiſſimi Daniel & ſocij eius. Multi pctōres & ſine deo hoīes pacē ha
bebāt,& illi flagellabant. ¶ Sicut in nebula,ſicut in tēpeſtate & turbine ſol ſubtegit,& diē
Nebulæ in uiis domini. obſcurat,ita pulchritudo iuſtitię dei nō uidebat. prouidētia dei ab īfirmis nulla eē putabat,
Pſal.72. q̄liū in pſona Pſalmiſta loquit: Mei aūt penè moti ſunt pedes,penè effuſi ſunt greſſus mei,
qa zelaui ſup iniquos pacē peccatoꝝ uidēs. Ac deiceps. Ergo ſine cauſa iuſtificaui cor me
um,& laui iter innocētes manꝰ meas,& fui flagellatꝰ tota die &c̄. Ad ſummū,mare pariter
increpāte dn̄o exiccat,i.iuxta ſnīam dn̄i propter pct̄m Adæ uniuerſum genus humanum
ſub eadē mortis cōditione tenet,iuſti & iniuſti oēs moriunt. Multæ & in hac uia dn̄i ſunt
nebulæ,& multi penè ſcandalizant,quodāmodo irruēte in oculos eoꝝ puluere pedū eius,
Eccl.2. Moritur doctus,ait Eccliaſtes,ſimilr ut idoctus,& idcirco tæduit me uitæ meę. ¶ Notādū
Septem ultiones dei. interea ſeptē uerbis,quo nūero plerūq; ſignificat uniuerſitas,cūctas pſenti loco æmulantis
dei,ſiue ulciſcētis dn̄i ultiōes eſſe declamatas. Mare increpāte illo exiccat,flumina ad deſer
tū pducūtur,Baſan et Carmelus infirmant,et flos Libani elāguit,mōtes ab eo ſunt cōmoti
et colles ſunt deſolati,terra uel orbis cōtremuit. Et reuera ſi rite ppēdas,ſicut fuerunt ſeptē

capi

capita draconis iã ſupra memorati, id eſt, ſeptẽ principalia regna mũdi in ligno poſiti, q̃ ſte-
terunt contra mulierẽ in utero habentẽ, ex quo factũ eſt ad Abrahã uerbũ promiſſiõis, ita
fuerunt ſeptẽ ultiones, ſingulæ in ſingula capita eiuſdẽ draconis. Prima fuit ultio, ubi incre-
pante dño, exiccatũ eſt mediũ maris, filijs quidẽ Iſrahel peruiũ fuit, Pharaonẽ aũt, & curr⁹ Exod 14.
exercituũ eius operuit. Secũda, ubi decẽ tribus propter cultũ uitulorũ, & neces prophetarũ, 4.Reg. 17.
tanq̃ flumina defluentia ad captiuitatis deſertũ irreuocabilr̃ pducta ſunt, & Aſſyriorũ, qui
eos captiuauerant, & Iudã captiuare uolebãt, centũ octogintaquinq; milia nocte una cæſa 4.Reg 19.
ſunt. Tertia, ubi ſuccẽſa ciuitate & tẽplo dñi, Nabuchodonoſor quaſi in bouẽ demutatus Dan. 4.
eſt, & Babylon ſubuerſa eſt à Mœdis & Perſis. Quarta, ubi ille hoſtis ſuperbiſſimus Amã,
& cæteri hoſtes Iudæorũ in regno Aſſueri, ita infirmati ſunt, ut ipſe Aman in patibulo ap- Heſter. 9
pẽderet, & ſeptuagintaquinq; milia occiſorũ implerẽtur. Quinta, ubi Machabæis multa iã
paſſis ſupbus Antiochus Epiphanes, & cæteri montes. i. Syriæ reges, magna (ut legim⁹) p 1.Mach 6.
auxiliũ dñi cõmonitione in malũ ſuũ cõmoti ſunt. Sexta, ubi poſt paſſionẽ dñi colles mali-
gni, id eſt, homicidæ Iudæi omnino ſunt deſolati, ita ut caderẽt in ore gladij, & in omnes gẽ-
tes ducerentur captiui. Septima, quæ futura eſt, quãdo interfecto Antichriſto, & uenien-
te ad iudiciũ dño, reuera cõtremiſcet orbis, & cõtremiſcent habitãtes in eo, ita ut trepidi re-
ſurgant mortui. ¶ Cũ igitur fortitudine tã magnus ſit dñs, & quid reſtat, niſi ut ſub potenti
manu ei⁹ humiliemur? Hoc intẽdẽs, cõtinuo percũctat. ⌊ **Ante faciẽ indignatiõis eius
quis ſtabit, & quis reſiſtet in ira furoris eius? Indignatio eius effuſa eſt ut ignis,
& petræ diſſolutæ ſunt ab eo.** ⌋ Ante faciẽ indignatiõis dñi ſtare, eſt de iuſtitia ſua quẽpiã Nemini coram
cõfidere poſſe, & propter operũ abundantiã ſeu uirtutũ cõſcientiã, miſericordia nõ indige- deo ſua ſuffi-
re. Sed quis in hoc ſufficiens eſt? Ne (inquit Pſalmiſta) in iudiciũ intres cũ ſeruo tuo, qa non cit iuſtitia.
iuſtificabitur in cõſpectu tuo omnis uiuẽs. Et in Iob ueraciter dictũ eſt: Ecce q ſeruiũt ei, nõ Pſal. 142
ſunt ſtabiles, et in angelis ſuis reperit prauitatẽ. Quãto magis hi q habitãt domos luteas, qui Iob. 4.
terrenũ habẽt fundamentũ, cõſummẽtur uelut à tinea? Moſes quoq; inuocans nomẽ dñi:
Dominator (inqt) domine deus, miſericors & clemẽs, patiẽs & multæ miſeratiõis, ac uerax Exo. 34
q cuſtodis miſericordiã in milia, q aufers iniquitatẽ & ſcelera atq; peccata, nulluſq; apud te
p ſe innocẽs eſt. Ex abundãti eſt, nũc aſtruere, quod nulli merita propria ſufficientia ſint, &
quod nõ ſaluemur, niſi gratia dei, quia iãdudũ hoc ex ſanctis declaratũ eſt ſcripturis, & uera
ſentẽtia eſt Apoſtoli, qa oẽs peccauerunt, & egent gloria dei. Et recte in cauſa huiuſmodi Ro. 3.
nominatur indignatio dei dicẽdo: Ante faciẽ indignationis eius quis ſtabit? qa uidelicet il-
le indignationẽ meretur, qui de ſuis confidit operibus, & iuſte accidit ei ut cadat, dũ ſe ſtare
exiſtimat. Porrò reſiſtere deo, eſt ipſam iniquitatẽ ſuã defendere, & in pctõ ſuo ſuperbire,
quales illi ſunt, q dixerũt, ait Pſalmiſta, linguã noſtrã magnificabimus, labia noſtra à nobis Pſal. 11.
ſunt, qs noſter dominus eſt? Talis erat Pharao, cũ diceret: neſcio dominũ, & Iſrahel nõ di- Exo. 5
mittã. Cui dñs inter cætera p Moſen: Vſq; quo (ait) nõ uis ſubijci mihi? Dimitte populum Ibid. 10.
meũ mihi. Sin aũt reſiſtis, & nõ uis dimittere eũ &c. Contrarij ſunt hi duo ſupbiæ modi, cũ
alius de iuſtitia ſua pſumit, ſeq; in iudicio ſtare cũ deo, & iuſtificari cõfidit, alius aũt ipam in Duo ſupbiæ
iuſtitiã ſuã defendit, & ad ſatiſfaciẽdũ deo nõ uult ſubijci. Et ille qdẽ iuſtitiæ pſumptor, ho modi contra
minibus qdẽ ſtare interdũ uidet, ſed deo cecidit: iſte aũt iniuſtitiæ defenſor, & ſi reſiſtere ad deum.
horã dimittit, nõ diu pacẽ habere pt, ſed mox ubi ira furoris dñi ſe exerit, in ſua deſolatione
ſentit, q̃ inualidus ad reſiſtẽdũ eſt. Nã indignatio eius effuſa eſt (inqt) ut ignis, ſubauditur in-
eũ, q pſumit, qd ante faciẽ eius tanq̃ iuſtus ſtare poſſit, & petræ. i. reſiſtẽtes dura ceruice, &
rebelles deo, mẽtes diſſolutæ ſunt ab eo, uidelicet ut ille Pharao, cuius cor ut petra indura-
tũ, ut cæra fluxit ab igne furoris dñi. Reſtat igitur ut is q nõ tã fortẽ, q̃ bonũ dominũ expe-
riri deſiderat, in neutrã partẽ ſeſe erigat. i. ſicut defendẽdo iniquitatẽ ſuã nõ rebellat, ita de iu-
ſtitia ſua nõ pſumat, ſed ſpem ſuã in deo ponat, et ſi in tribulatõe eſt, peccata ſua cõfitens, de
dei miſericordia nunq̃ deſperet. Nã ſequitur. ⌊ **Bonus dñs & confortans in die tribula-
tionis, & ſciẽs ſperãtes in ſe: Et in diluuio ptereũte cõſummationẽ faciet loci eius,
& inimicos eius pſequent tenebræ.** ⌋ Hactenus ſcdm propoſitionẽ quã propoſuerat pri-
mo dicẽs: Onus Niniue, multa et grauia locutus ẽ de magna æmulatoris dei fortitudie, nũc
ſcdm nomẽ ſuũ, qd eſt Naũ, cõſolatur eos, q in hoc mũdo ſub preſſura ſunt, et tribulationẽ
patiun

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

patiuntur ab hominibus, q ſine deo ſunt, quales erãt nõnulli in illis diebus, rege Ezechia, cũ
4. Reg. 19. Dan. 3
Hierſm obſideret rex Aſſyriorũ, quales erãt Daniel & ſocij eius in Babylone, nõ obliti dei
patrũ ſuorũ. Nã uel ab illorũ experimẽto claret, q̃ ueraciter dicat iſte bonus dñs, & confor
tans in die tribulatiõis, & ſciens ſperãtes in ſe, &c. Nam uere bonus dñs illis extitit, & bene
cõfortauit eos in die tribulatiõis, manifeſtis & glorioſis probati iudicijs, ꝙ ſciret ſperãtes in
ſe: quia miſit angelũ ſuũ, et rore ſuo refrigerauit Babyloniæ fornacis incendiũ, miſit angelũ
ſuũ, & concluſit ora leonũ, ut nõ contingerẽt Danielẽ, quẽ ſciebat ſperantẽ in ſe. Quod de
inde ſequitur: Et in diluuio prætereunte cõſummationẽ faciet loci eius, de eiuſdẽ temporis
experimẽto cõprobatur. Nã in diluuio nõ permanente, ſed prætereunte corripiet eos, et de
Diluuiũ exercit⁹ Aſſyriorũ
inde cõſummationẽ fecit loci eius, ſubauditur diluuij. ¶ Quod fuit diluuiũ illius temporis,
et quis locus diluuij, et cuius loci eius dñs cõſummationẽ fecit? Diluuiũ illius tẽporis multi
Eſai. 8.
tudo Aſſyriorũ atq; Babyloniorũ fuit: quẽadmodũ Eſaias dicit de illis: Ecce dñs adducet a
quas fluminis fortes et multas, regẽ Aſſyriorũ, et omnẽ gloriã eius, et aſcendet ſuper omnes ri
uos eius, et ſuper uniuerſas ripas eius, et ibi p Iudã inundãs, et tranſiliens uſq; ad collũ ueni
et. Ergo quoddã diluuiũ inundauit, qñ tãta multitudine cõgregati ſunt populi, ſed diluuiũ
illud præteriuit, qa multitudo illa diſperijt. Porrò locus diluuij Niniue extitit, Aſſyriorũ me
tropolis, locus diluuij Babylonia fuit, unde ſup eandẽ terrã inũdauerũt Chaldæi, Vtriuſq;
loci cõſummationẽ dñs fecit, qa uolẽte dño, et Niniuẽ Chaldæi, et Babyloniã ſubuerterunt
Duplex ultio una tranſiens altera permanens.
Perſæ et Mœdi. ¶ Et notãdũ, ꝙ nequaq̃ ut dixerat in diluuio ꝑtereũdũ, ita et dixit cõſumma
tionẽ loci eius ꝑtereũtẽ. Nã aduerſitas qdẽ, quã ꝓpter diſciplinã ſuis de⁹ electis ſupinducit
tẽporalis eſt, et ꝑterit, Vltima aũt, qua ulciſcitur in hoſtes ſuos idẽ deus æmulator, nõ præ
terit, ſed fundata ꝑmanet, et ſuper eos requieſcit, id eſt, hic incipitur, & in æternũ nõ finitur.
Eſa. 30.
A uoce eñi dñi (inquit Eſaias) pauebit Aſſur uirga ꝑcuſſus, et tranſitus uirgę fundatus, quã
requieſcere faciet dñs ſuper eũ. Ecõtra, Pſalmiſta de iuſtis dicit: Quia nõ relinquit dñs uir
Pſalm. 124.
gã peccatorũ ſup ſortẽ iuſtorũ, ut nõ extendãt iuſti ad iniquitatẽ manus ſuas. i. poteſtatẽ, quã
ꝑmittit peccatoribus ſup iuſtos, propter eorũ correctionẽ ſiue probationẽ, nõ dimittet diu
turniorẽ eſſe, quã poſſunt ipſi ſuſtinere, et ne afflictionis nimia uis cõpellat eos, peccatori
bus, in quo uolũt cõſentire. Summa fundationis uirgæ, qua percutitur Aſſur, cõſiſtit in hac
breui dictione, q̃ protinus in iſto ſubiungitur, et inimicos eius perſequẽtur tenebræ. Hoc
ne dubio uerũ eſt, de cũctis dei hoſtibus, qui cũ ꝑſentẽ uitã male finierint, nequaq̃ ultiões,
quibus in eos ulciſcitur dñs, in mortis carne finiuntur, ſed perſequũtur animas eorũ, & com
prehẽdunt maligni ſpũs, qui tenebræ ſunt, et nõ lux. Ecõtra, de electis uel pro electis, quos
illi afflixerunt ad tẽpus, audi quid cõtinuo dicat cõſolator ſpũs. L. Quid cogitatis contra
dominum, quod conſummationem ipſe faciat? Non conſurget duplex tribulatio.
Ad eos cõuerſus, de quibus loquebatur, acri inuectione malignã eorũ percutit intentionem
Cogitãtes cõtra dominũ.
dicẽdo: Quid cogitatis cõtra dñm, ꝙ cõſummationẽ ipſe faciet. Reſpiciamus illius ſtatum
tẽporis, et inueſtigemus de ſcripturis, q̃ maligne cõtra dñm cogitauerint inimici dñi. Non
uero ſolũmodo Aſſyrios ſiue Chaldæos, ante uel circa huius prophetiæ tẽpora fuiſſe puta
mus inimicos dñi, et cogitaſſe cogitationẽ eiuſmodi, propter quã ſic in eos inuehitur ſpiritus
dñi, uerũ et Syriã et alias gentes, maximeq; decẽ tribus, q̃ ſciſſæ fuerãt à dño Dauid. Quod
Eſai. 7.
ut cõpetentibus cõprobetur teſtimonijs, iubente dño loquitur Eſaias ad Achaz: Noli time
re, et cor tuũ ne formidet, à duabus caudis titionũ fumigantiũ iſtorũ in ira furoris Raſin &
Syriæ, et filij Romeliæ, eo ꝙ cõſiliũ inierit cõtra te Syria in malũ, et Effraim, et filius Ro
meliæ, dicẽtes: Aſcendamus ad Iudã et ſuſcitemus, et euellamus eũ ad nos, et ponamus re
gẽ in medio eius filiũ Tabeel. Interea dictis propheticis confirmabatur, domui Dauid ꝙ
deus promiſerat et iurauerat Dauid, Chriſtũ de ſemine eius naſci, ut ibidẽ cũ inter cætera di
cit: Audite ergo domus Dauid, dñs ipſe dabit uobis ſignũ: Ecce uirgo cõcipiet, et pariet fi
liũ, et uocabitur nomen eius Emanuel. ¶ Non dubiũ eſſe debet, quin inter cæteros hoſtes
Inuidia decẽ tribuum contra Iudam
maxime decẽ tribus inuidẽtes fuerint tribui Iudæ, et domui Dauid, eo ꝙ ſpem habentes in
uerbo promiſſionis de domo illa uel tribu adimplendæ, gloriari interdũ ſoliti fuerint, dicẽn
do aliqua hmõi ad reges Samariæ, et omnẽ Iſrahel, ut Abia rex Iuda quõdam dixit: Num
ignoratis, quod dominus deus Iſrahel regnũ dederit Dauid ſuper Iſrahel i ſempiternũ, ipſi
et filijs

& filijs eius in pactum ſolis? Ac deinceps: Nũc ergo uos dicitis, q̃d reſiſtere poſſitis regno
dñi, q̃d poſſidet per filios Dauid? Hæc iccirco dicta ſint, ut nõ ignotũ ſit q̃ magnã, & unde
magnã inuidiã draco diabolus, ex cęteris gẽtibus immiſerat cõtra Iudã & domũ Dauid, ut
ipſorũ quoq; cognatæ decẽ tribus maxiẽ inuiderint, & cõmunicato cõſilio, cũ Syrijs auel-
lere Iudã, & trãsferre ad ſe, regẽq; externũ in medio eorũ ponere uoluerint. Cõtra eiuſmo
di cõſilia uel cogitatiões gẽtibus immiſſas à diabolo intẽdente, ut gens illa nõ ſubſiſteret, ex
qua Chrũs naſciturus eſſet, grauiſſima inuectiõe dictũ hoc accipiẽdũ eſt: Quid cogitas cõ
tra dñm, qa cõſummationẽ ipe faciet? O em̃ q̃ mala cõſũmatio ſi ſublato Iuda, ſi auulſa do
mo Dauid, nõ eſſet unde impleret illa beati ſeminis promiſſio. Tũc uere ſup filios Dauid
cõſurrexiſſet duplex tribulatio. At ille fidelis promiſſor ſic promiſerat, ſic iurauerat: Viſi- Pſalm. 88.
tabo in uirga iniquitates eorũ, & in uerberibus pctã eorũ ſcilicet filiorũ Dauid, miſcdiam
aũt meã nõ diſpergam ab eo. Vt dictũ, ita & factũ eſt. Nam uirgã ſuper Hierl'm leuare, &
filios Dauid quãdoq; uerberare potuerũt, ita ut incẽſa ciuitate et tẽplo, ducerẽt eos in capti
uitatẽ, quæ fuit una & ſimplex, eademq; tẽporalis tribulatio, ſed nõ conſurrexit alia, quam
intẽdebat diabolus, ut fieret duplex tribulatio, & ſic omnino exterminaret gens, quatinus
non ſupereſſet unde impleretur illa promiſſio. ¶ Omnes qui eiuſmodi cõſummationẽ deſi
derabant, qui & anteq̃ Chrũs ueniret, & poſtq̃ uenit, ad hoc laborauerũt, ut mentio nomi-
nis eius nõ eſſet, nuſquã eccleſia eius ſubſiſteret, odit ſpũs ſanctus, qui in Pſalmo loquitur:
Memẽto dñe filiorũ Edom in die Hieruſalẽ, qui dicũt: exinanite, exinanite uſq; ad funda- Pſal. 136.
mentũ in ea. Hieruſalẽ uniuerſitas eorũ eſt, q uenturũ Chriſtũ expectauerũt, & qui ueni-
entẽ ſuſceperũt, & ſuſcipiũt. Filij Edom, id eſt, filij terrenitatis, uniuerſi ſunt uel fuerunt, q Filij Edom.
illos pſequũtur uel perſequuti ſunt, & exinanitio, quam dicũt: Exinanite exinanite uſq; ad
fundamentũ in ea, iſta cõſummatio eſt, quã, ut propheta iſte ſubrogat, dñs nõ fecit, neq; fa
ciet. ¶ Num parua eſt iſta cõſolatio, quã dicit. Non cõſurget duplex tribulatio? Oẽs q pie Nõ cõſurget duplex tribulatio.
uiuere uoluerũt & uolũt in Chr̃o, ſiue in deo, pſecutionẽ patiũtur & paſſi ſunt, ut ſuo tem-
pore Ezechias, qñ Aſſyrij ſuper Iudam & Hieruſalẽ inundauerũt, ut ſuo tempore Dani- I. Timo. 2.
el & ſocij eius, ſuo tempore Machabæi, ſuo tẽpore omnes Chriſtiani uel catholici, quorũ
multæ tribulationes in hac uita fuerũt uel ſunt, & hæc eſt una & ſimplex tribulatio, q̃libet
longa uel multiplex unius pręſentis uitæ afflictio. Ait aũt hic: Non cõſurget duplex tribu
latio. Non igitur tribulabunt in futuro ſeculo, & ſubaudiẽdũ eſt, ubi ſine dubio tribulabũ
tur, qui tribulauerũt, uel tribulant eos. Eſto nunc ut illi qui tribulauerũt iuſtos, tribulatio-
nem nõ habuerint, uel habeant in præſenti ſeculo, quamuis multos, imò innumeros fuiſſe
nouerimus, qui poſt ppetrata in ſanctos crudelitatis ſcelera, pręſentẽ uitã cũ amara tribula
tione finientes, tranſierũt ad tribulationẽ æternã, ut Antiochus Epiphanes, ut impius He
rodes, ut Iudæi, qui Chriſtũ occiderũt, et ob hoc circũdati à Romanis duplici iuxta pphe Hier. 17. Pſalm. 62.
tã cõtritiõe cõtriti ſunt: qa ſicut in Pſalmiſta p̃dixerat, & ſecũdũ corpus traditi ſunt in ma-
nus gladij, & ſecũdũ animã partes vulpiũ ſunt. i. malignorũ ſpirituũ. Quemlibet ex impijs
eiuſmodi, q uitã pręſentẽ in pace ſua finierit, cõfer pio cuilibet, q uitã in tribulatiõe finierit, Tobiæ. 3.
q̃uis peccator fuerit, de qualiũ peccatis ſcriptũ eſt: Et omniũ pctã hoĩm in tribulatione di-
mittis. Ecce & huius ſimplex, & illius ſimplex tribulatio eſt, ſed in hoc differunt, q̃d huius
tẽporalis ſiue momẽtanea, illius aũt tribulatio ſempiterna eſt. Nũ igitur iſta conſolatio per
Naum. i. cõſolatorẽ deprõpta, parua eſt? imò magna, & letitiæ plena, ut audiẽtes dicãt iſti,
quicũq; ſunt eis beneuoli, audiẽtes inq̃, eos dicere ſiue canere: Facti ſumus ſicut conſolati, Pſalm. 125.
reſpondeãt atq; ſuccinãt: magnificauit dñs facere cũ eis. Adde, ut compaterẽtur iſta, piorũ
ſimplex tribulatio, & multorũ impiorũ duplex tribulatio, qualis fuit ſupra dictus Herodes
& oẽs q pœnã ſuſtinẽtes, & pœnitẽtiæ ſpiritũ nõ habẽtes, abierũt in locũ ſuũ, & de tẽpo
rali tormẽto ad tormẽtũ æternum. Qualis iſta cõparatio eſt? Res oĩno ſunt incõparabiles.
Dicãt ergo iſti ſuã, ipſi ſuã cõſolationẽ, admirãtes & dicere nõ deſinẽt: magnificauit dñs fa
cere nobiſcũ, facti ſumus lætãtes. Sequitur. [Quia ſicut ſpinę ſeſe inuicẽ cõplectuntur
ſic conuiuiũ eorum pariter potantium. Conſummentur quaſi ſtipula ariditate ple
na:] Paulo ante dixerat de inimicis domini loquens, & inimicos eius perſequẽtur tenebræ
& in medio ſermonis non contentus de ipſis uerba facere, repente ad eos cõuerſus, et iuſto

uehementis motu animi in eos inuectus, exclamauerat, quid cogitatis contra dominum, q̄ consummationē ipſe faciet: nō conſurget duplex tribulatio, ſubauditur, electis eius, ut ueſtrũ q̄ pluribus, nũc rurſus quaſi ſedato motu animi ad nos cõuerſus, tranquillius de ipſis, de qbus cœperat, perloquitur, cauſamq́ꝫ reddit, cur inimicos dñi tenebræ perſequãtur, cur triplex tribulatio, dũ in ſanctis denegatur, ut quoſdã impiorũ principes ſurrexiſſe uł ſurrecturos eſſe ſubaudiatur.

Spinæ ſe inuicem complectentes q̄ ſunt

Hæc (inquit) eſt cauſa, qa ſicut ſpinę ſeſe inuicē cõplectunť, ſic cõuiuiũ eorũ paritur potãtiũ. Quale eſt ubi ſpinæ ſeſe inuicē cõplectunť: Nimirũ inſuaue & intractabile, qa ſi manibus attractenť, pungũt, lacerãt, ſcindũt, & ſi iactũ intra eas ceciderit ſemē, ubi cœperit oriri, ſuffocať, ut ipſe dñs meminit: Tales fuerũt et ſunt inimici dñi. Inſuaues ſũt & intractabiles ſunt, & ſi qs eos attractare uoluerit, ſi qs inceſta eorũ opa, uel rapinas arguerit in ſermone dñi, nõ utcũqꝫ pungunt, nõ utcũqꝫ lacerãt, aut ſcindunt, ſed ferreis interdum armati aculeis ſanguinē effundũt, corpora occidũt, animas nõ poſſunt, ſed unde uiuere debent aiæ, uerbi dei ſemen creſcere nõ ſinunt. Tales fuerũt inimici dñi, ſeſe inuicē cõplectentes. i. in malũ ſemetipſis cõplacẽtes. ¶ Et notandũ quia nõ dixit ſicut ſpinæ ſeſe inuicē complectunť, ſic ipſi ſunt, ſed dixit qđ amplius eſt, ſic cõuiuiũ eorũ paritur potantiũ. Nã in conuiuiis & inter potationes abũdãtiori loquacitate ſeſe inuicē amare, & incitare cõſueuerunt ad necē ſanctoꝝ. Exẽpla q̄ ſufficere poſſunt præſtò ſunt. In cõuiuio & inter potãdũ Hero-

Mat. 14.

des & Herodias, uere ſpinæ & ſeſe inuicē cõplectẽtes male adiuncta ſaltatrice ſua Iohãnē pupugerũt, Iohãnē decollauerũt. In cõuiuio & inter potandũ Iudæoꝝ pontifices iã temulenti, utpote nocte paſchali, cohortē & miniſtros ad cõprehẽdendũ dñm noſtrum miſerũt,

Pſal. 68

unde & præſcius ſpũs eius in pſalmo cõquerens inter cætera, & in me (ait) pſallebãt qui bibebant uinũ. Et ne oĩno ſuperiora prophetaꝝ tẽpora ſermo ꝑtereat. In captiuitate Babylo-

Dan. 5.

nica, q̄ populo dei tribulatio fuit, iã temulẽtus Balthaſar ꝑcepit afferri uaſa aurea & argentea tẽpli dñi & bibebãt in eis, rex, & optimates eius, uxores eius, & cõcubinæ eius bibebant uinũ, & laudabãt deos ſuos argẽteos & aureos, æreos & ferreos, ligneosq́ꝫ & lapideos. In

1. Mach. 1.
2. Mach. 4.

tribulatiõe q̄ ſub Antiocho Machabęi tribulati ſunt, tẽplũ luxuria & comeſſatiõibus erat plenũ, & ſcortãtiũ cũ meretricib⁹, ſacratisq́ꝫ ędibus mulieres ſe ultro ingerebãt intro ferẽtes ea q̄ nõ licebãt. Recte igitur, & ut debuit, dictũ, ſic cõuiuiũ eoꝝ pariter potãtiũ. Quo tandē digna, & ipſis cõpetẽs tribulatio cõſurgere habebat: Cõſummentur ait, q̄ſi ſtipula ariditate plena. Vere digna tribulatio, ut qm̃ ſicut ſpinæ ita ſuffocauerũt, quantũ in ipſis fuit, ſemen bonũ, & oderũt frumẽti granũ, ipſi tales inueniant ut ſtipula oĩ grano uidua: conſummãtur

Ariditas in diuitiis.

igni, ut ſtipula ariditate plena ¶ Mire dictũ, ariditatę plena. Quid em̃ ē ariditas niſi uacuitas: ergo ſtipula dr̃ hic eē auaritię plena. Nõ abs re, nõ abſqꝫ ſenſus graui põdere ſic dixit, ſciens ſpũs q mũdũ arguit, diuitũ huius mũdi falſam plenitudinē uerã eē maciem, & fœni eiuſmodi uirorē (oĩs em̃ caro fœnũ) uerã eē ariditatē. Sequiť. **Ex te exibit cogitãs contra dñm maliciã, mente ꝑtractans p̄ęuaricationē.** Hic familiariter ſe accõmodat, & loquitur ad cor Hierlm̃, q̄ nõ eſt intractabilis, ut eiuſmodi ſpinæ fuerũt uel ſunt, q̄ nõ repellit arguẽtem, nec in peccatis aſſumit excuſationem, & inſinuat illi, unde uel in quo ſit iuſta circa illã ſeueritas dei, ꝑmittẽs illã tribulari, ſiue ab Aſſyriis, ſiue à Chaldęis, ſiue à qbuſcũqꝫ hoſtibus & inimicis dei. Ex te (inqt) exibit cogitãs cõtra dñm maliciã, mẽte ꝑtractãs ꝑuaricationem nõ unus quilibet hõ tantũ, ſed multitudo hoĩm ꝑuaricatoꝝ, ſicut quodã loco habemus ita

1. Macha. 1.

ſcriptũ. In dieb⁹ illis exierũt ex Iſrł uiri iniqui, & ſuaſerũt mł'tis dicẽtes: Eam⁹ et diſponam⁹ teſtamẽtũ cũ gẽtibus q̄ circa nos ſunt, qa ex q̊ receſſim⁹ ab eis, inuenerũt nos multa mala, et bonus uiſus ē ſermo in oculis eoꝝ etc̃. Hoc fuit initiũ doloꝝ, Nec uero illo tm̃pe, de q̊ hæc

Tribulationē præcedit malicia cogitationum contra dominum

ſcripta ſunt, putemus taliter accidiſſe initiũ doloꝝ, ſed in omni tribulatiõe q̄ accidit gẽti illi, ſiue eccłiæ dei, palã cõprobari ꝑt hoc fuiſſe initiũ, ꝙ ex ea exiuit cogitãs cõtra dñm maliciã mente pertractãs ꝑuaricationē. Ecce prima tribulatio, ꝙ in Aegypto extrema et miſerabili ſeruitute ſeruierũt. Nõne ꝑceſſerat eiuſmodi cauſa: Nõne ex te ô Iacob ſiue Iſrahel exiuit inimica fraternitas, ꝑuaricãs, et trãſgrediẽs ius morale, ius naturale, et cogitãs cõtra dñm maliciã, mẽte ꝑtractãs quatinus nõ fieret qđ dñs decreuerat, qđ dñs ſignificauerat, id eſt, ut fra-

Gene. 37.

tri ſuo Ioſeph nihil prodeſſent ſomnia ſua: Similiter de omni tribulatiõe, qua domus Iacob ſiue domus Iſrahel tribulata eſt, extunc uſqꝫ ad Chriſti aduentũ ſentiendum eſt, quia tribulationi

lationis hoc fuit initiũ, quod inde exiuit cogitãs cõtra dominũ maliciã, mente ꝑtractans ꝑ-
uaricationẽ. De ſingulis certa poſſemus proferre teſtimonia, niſi uitanda eſſet nimia, quæ
faſtidium ſolet parere, prolixitas. De tribulatione, qua tribulata eſt Hierl'm, ſiue Iuda circa
prophetiæ huius tẽpora. i. de eo qđ primo rex Aſſyriorũ ſuperundauit, et deinde Hieruſa-
lem obſedit, et deinde rex Babylonis ciuitatẽ obſedit, et Iudã captiuauit, non prętereundũ
qualiter ut ſic eueniret, exierit ex ea cogitãs, cõtra dñm maliciã, mente ꝑtractãs ꝑuaricatio-
nẽ. Nõne fuit hoc exire de gẽte, uel radice ſancta, qđ reges Iuda ſuſceperũt, et in tẽplo dñi 4. Reg. 21.
coluerũt Baal, et qđ poſt mortẽ Ioiade pontificis ingreſſi ſunt principes Iuda et adoraue- 2. Para. 24
rũt regẽ Ioas, et ille delinitus obſequijs eorꝫ, acquieuit eis. Et dereliquerũt (ait) templũ dñi
dei patrũ ſuorꝫ, ſeruierũtq́ꝫ lucis et ſculptilibus, et facta ẽ ira cõtra Iudã et Hierl'm, propter
hoc peccatũ. Nã et Zachariã filiũ Ioiadæ ſacerdotis interfecerũt, et non eſt recordatus rex
Ioas miſcđiæ quã fecerat Ioiada pater illius ſecũ, ſed interfecit filiũ eius. Poſt hęc Amaſias
allatos deos filiorꝫ Seyr ſtatuẽs ſibi deos, et adorãs eos, ꝓphetę dicẽte ſibi: cur adoras illos? 2. Para. 25.
nũ inqt, cõſiliarius regis es? Quieſce ne interficiã te. Poſt hũc Oſias, q dũ ſacerdotale uſur- 2. Para. 26
pat officiũ, lepra in frõte ꝑcuſſus ẽ, et poſt hũc Ioathan, et poſt hũc Achab q ambulauit in
uijs regũ Iſrahel, inſup & ſtatuas infudit Baalim. Poſt hũc Ezechias, quo regnãte uenerũt 4. Reg. 18.
Aſſyrij in Iudã, & ciuitatẽ obſederũt, exiuitq́ꝫ ad eos Rapſaces filiꝰ Eſaiæ ꝓphetæ, ut He-
bræi uolũt, de illo dictũ exiſtimãtes, exibit cogitãs cõtra dñm maliciã, mẽte ꝑtractãs ꝑua-
ricationẽ. Sed exile uidet', hoc ſentire de uno, de q̃ manifeſte nõ eſt ex ſcripturis cõprobatũ
cũ nota ſit malicia ſiue ꝑuaricatio regũ uel principũ ferè cunctorꝫ, qa pręter Dauid, et hũc
Ezechiã & Ioſiã oẽs peccauerũt. Igitur ad cor Hierl'm loquitur & cõſcientiã eius cõuenit,
ne neſciat uel nõ imputet ſibi cauſam tribulatiõis, quæcũq́ꝫ ſup eã cõſurrexit, ut tũc qñ ſup
eã inundauerũt Aſſyrij, ſed protinus adiũgit cõſolator et dicit. ⌊**Hęc dicit dñs: Si per-**
fecti fuerint, & ita plures, ſic quoq́ꝫ attondẽtur & ꝑtranſibit⌋ Dictũ utiq́ꝫ de Aſſyrijs
& de rege eorꝫ Sennacherib qđ futurꝫ eſſet, & ita factũ eſt, qa facile crines forpice ſuccidũ-
tur, tã facile nocte una ſuccidẽte angelo dñi, ſucciſa ſunt Aſſyriorꝫ cẽtũ octoginta quinq́ꝫ
milia, & Sẽnacherib mane ſurgẽs tãta multitudine proſtrata, uelut attõſus & abraſus egreſ-
ſus ẽ & abijt recepto ſicut egerat, qa ꝑmittente iuſto iudice deo, Iudã ipſe raſerat. i. aſcẽderat 4. Reg. 19.
ſuper oẽs ciuitates Iuda munitas, & ceperat eas. Hinc illud erat dictũ cõtra Achab. In die Eſai. 7.
illa radet dñs nouacula cõducta in his q trans flumen ſunt in rege Aſſyriorꝫ, caput & pilos
pedũ & barbã uniuerſam. Quãdiu ſtetit Hierl'm & tẽplũ quãtacũq́ꝫ uaſtauerint in circuitu
Aſſyrij, uelut q̃dã raſura fuit, ubi aũt ipſa ciuitas exuſta & tẽplũ ſuccẽſũ fuit Chaldaico igni
plus q̃ raſura fuit, ut cõgrue per Ezechielem ita prędicta ſint ſub nomine Oolibæ meretri- Ezechi. 23.
cis. Naſum tuũ & aures præcident, & qui remanſerint gladio cõcident. Quid aũt ſibi vult
qđ ita præmiſit, ſi perfecti fuerint, & ita plures, & tũc demũ ſubiũxit, ſic quoq́ꝫ attondẽtur,
& pertranſibit. ¶ Quæ eſt illa perfectio quę Aſſyrijs cæteriſve hoĩbus, & ſi adeſſe potuit, Qualis ꝑfectio Aſſyriorum.
prodeſſe nõ potuit? Poteſt quidẽ ſic intelligi, ac ſi diceret, etiã ſi ꝑfecte robuſti uel in robo-
re ꝑfecti fuerint Aſſyrij, & fortitudo eorũ cunctarũ gentiũ nũero aucta fuerit. Verũtamẽ
quoniã ita dixerat ad Hierl'm: Ex te exibit cogitãs cõtra dñm maliciã, mẽte ꝑtractans ꝑua-
ricationẽ, per qđ magna imperfectio iuſtitiæ ſuæ demõſtratur ipſi Hierl'm, nõ abſurde in-
telligimus, in eo quod ait, ſi ꝑfecti fuerint, quãdã Aſſyriorũ putatiuæ iuſtitiæ ꝑfectionem.
Quod nimirꝫ dictu, ſiue nouũ uideatur, ſcire debemus qđ Aſſyrij ſiue cæteri gẽtes Iudæis
inuidentes bonũ deũ, & legẽ ſanctã ſe habere dicẽtibus, q̃ties aliquã ex ipſis audiebãt mali-
tiã multũ hoſtiliter inſultabant, ſeq́ꝫ in cõparationẽ illorũ magnifice iuſtificabant, inſuper
deũ ipſorꝫ blaſphemabãt. Hinc eſt qđ apud Eſaiã legimus. Dominatores eius, ſubauditur Eſai. 52.
Hieruſalẽ, ſiue populi mei inique agũt dicit dñs, & iugiter nomẽ meũ blaſphematur in gẽ-
tibus. Et ad Dauid cũ dixiſſet, peccaui dño, qa peccauerat in Vriã æthеum, dixit Nathan. 2. Reg. 12.
Dñs quoq́ꝫ tranſtulit peccatũ tuũ, nõ morieris. Veruntñ blaſphemare feciſti inimicos dñi
propter uerbũ hoc &c. Hæc iccirco dicimus ut liquido cõſtet eccleſiã dei, tunc ita ut nunc
ſpectaculũ fuiſſe hoĩbus ſeculi, gẽteſq́ꝫ ſemp ſuã impietatẽ, clauſis imò cæcis, cultorum aũt
dei præuaricationes, patẽtibus uidiſſe oculis. Nõne hodieq́ꝫ uidemus qđ ſi quęlibet ſanctæ
profeſſionis ꝑſona, de pręuaricationis cuiuſpiã crimine diffametur, ſtatim à ſecularibus, nõ

illi tm̃ pſonæ, ſed toti profeſſioni derogat, nõ tñ uolũt, ut ſi q̃libet ex eoꝝ cõiugibus in adul
terio deprehenditur, dicamus nos tales eſſe alias oẽs, qualis illa una cõuincitur? Sed ad rẽ
redeamus. Ex te quidẽ (ait dñs) exibit, & iã dudũ exire cõſueuit cogitãs cõtra dñm malitiã,
mente ptractans præuaricationẽ, & tãta diffamabitur malicia tanta perſæpe præuaricatio
declamabitur, ut etiã dicãt, nũq̃ ſic auditũ uel uiſum fuiſſe inter gẽtes, & ut Sodoma q̃ꝗ &
Qualis iuſtitia gentiliũ. Gomorrha putẽtur fuiſte iuſtiores. ¶ Videbũtur Aſſyrij iuſti, cõparatõe tui, ut ſunt uel ui
dẽtur eẽ multi gentiles, ſecundũ quandã iuſtitiã ſeculi iuſtiores multis, q unius dei cultum
ſunt profeſſi, & in domo eius ſub lege eius educati, parentibus honorẽ deferẽdo, non occi
dendo, nõ mœchando, nõ furtũ faciendo, nõ loquẽdo contra proximũ falſum teſtimoniũ,
& multa faciẽdo quæ apud fideles illius iuſtitiæ, quæ ex deo ẽ uera, inſignia ſunt. Sed hæc
dicit dñs, qa etiã ſi fuerint Aſſyriorũ aliqui, ſecundũ hæc opa perfecti, & ita fuerint ex eis
non pauci ſed plures perfecti, ſic quoq; attondẽtur, id eſt, ſimul una nocte pcutientur, & p
4. Reg. 19. cuſſis centũ octoginta quinq; milibus, pertranſibit Sennacherib tonſus & abraſus, pertrã
ſibit (inquit) à filijs ſuis in domo dei ſui interfectus, quod utiq; pertranſire eſt, ita ut nõ inue
Duplx tribulatio re.pbis. niatur locus eius. ¶ Nec uero ſola morte corporis detonſi morientur, ſed et duplici contri
tione. i. corporis ſimul & animæ morte morientur, quantũuis perfecti, quantũuis iuſtifica
Pſalm. 83. ti in cõparatione ſanctoꝝ, qui peccatores mei ſunt. Quare? uidelicet, quia paſſer nõ inue
nit ſibi domũ, & turtur nidũ, ubi reponat pullos ſuos. i. neq; cor corũ multa ſapienter cogi
tando ſubditũ eſt deo, neq; caro illorũ bona quælibet operãdo mercedem ex deo ſperat in
futuro, ſed ſibimet uanitatẽ congregat in præſenti ſeculo. Propterea ſicut à ſapiẽte dictum
Ecci. 42. eſt, melior eſt iniquitas uiri, q̃ benefaciens mulier, et iuxta ſenſum q in hoc dicto latet, mul
Heb. 11. to melius, multo utilius eſt cũ paucis operibus habere fidem, q̃ multa facere opera, & non
habere fidẽ. Nã de fide ſcriptũ eſt, q̊d ſine illa impoſſibile eſt placere deo, de operibus aũt
quãuis et ipſa neceſſaria ſint, nuſquã ſcriptũ eſt, qd ſine illis ĩpoſſibile ſit placere deo. Sequi
tur. [Afflixi te, & non affligã te vltra.] Ac ſi dicat: Te ò Hierl'm ex qua exiuit cogitans
contra dñm malitiã, mente pertractans præuaricationẽ, impunitatẽ nõ dimiſi, ſed afflixi, &
Duplex afflictio. ſicut ſupra dictũ eſt, nõ conſurget duplex tribulatio, ita nũc dico, nõ affligam te ultra. Af
flixi te in pręſenti uita, non affligã te in futura. Magna in hoc eſt inter te & gentes, quæ ſi
ne deo ſunt, afflictionis diſtantia, qd & multi ex eis affligũtur in pręſenti ſeculo, oẽs aũt af
fligẽtur in futuro, & ibi nõ tẽporalis, ſed æterna erit afflictio. Quid ualet qd nõnulli ex eis
receperũt bona in uita ſua, & uſq; ad finẽ uitę pręſentis liceret eis explere uoluptates ſuas?
Tunc cruciabũtur, qñ tu cõſolaberis, qui ſimiliter mala recepiſti in uita tua. Sic abſq; omni
ſcrupulo recte intelligitur dictũ, afflixi te et nõ affligã te ultra, ac ſi diceret, afflixi te in pręs
ſenti, & nõ affligã te in futura uita. Sed adhuc parũ ẽ cõſolationis in hoc dicto, propter in
firmitatem illorũ, q adhuc imperfecti, & adhuc nutriendi ſunt, & ſi hæc ipſa uitæ pſentis
afflictio cõtinua ſit, cito deficiũt, & propè in deſperationẽ cadũt. Subiũgit ergo & ſupplet
qd minus erat dictũ in utroq; et ſupiori & in pſenti loco, ubi dixerat, nõ cõſurget duplex tri
bulatio, & ubi dicit, afflixi te & nõ affligã te ultra. Quid ſubiũgit, & quõ qd deerat ſupplet
4. Reg. 19. cõſolator? [Et nũc conteram virgã eius de dorſo tuo, & vincula diſrumpam.] Et
nũc inqt. i. etiã in pręſenti priuſquã uitã iſtã finias, finiet tribulatio iſta, ut uiuens in corpore
ultionẽ de inimico Sennacherib uideas, qa ponã circulũ in naribus eius, et frenum in labijs
eius, & reducã eũ in uiã p quã uenit, & amplius nõ reuertet huc. Notandũ qd uerba iſta, cõ
terã uirgã eius de dorſo tuo, & uincula dirumpã, ita ſolutionẽ ſiue liberationẽ ciuitatis Hi
eruſalẽ ſonãt, ut pariter irã ingẽtẽ, ſup hoſtẽ proprijs & ualde cõgruis uocibus ſignificent.
Nõ em̃ cõtentus fuit dicere, uirgã confringã, & uincula ſoluã, ſed uirgã (inqt) conterã &
uincula dirũpam. Maioris nanq; indignationis eſt pedibus cõterere, q̃ manibus cõfringe
re, maioris itidẽ aĩaduerſionis repente uinculũ dirũpere, q̃ paulatim uel aliqua mora diſſol
uere. Ipſe ergo modus locutiõis magnitudinẽ indicat indignationis, in eos, q poteſtate ſibi
pmiſſa in ſeruos dei pro arbitrio uel ratione archani iudicij paſcũtur eoꝝ ſupplcijs, & inſup
audẽt cõtra deũ gloriari, ut ille Aſſur ſiue Sennacherib in fortitudine, ingens, manus meæ
feci, & ĩ ſapiẽtia mea intellexi, & cætera huiuſmodi. Quid igitur per hæc dicta cõſolatoris
cõfectum eſt, niſi ut dũ audis illud ſupra dictũ ex ore arguentis, qd cogitatis cõtra dominũ,

quod con

quod conſummationē ipſe faciet, nō conſurget duplex tribulatio, iã ſcias cõclamare illi & Duplex cõſo
dicere, imò cõſurget duplex cõſolatio. ¶ Et reuera ſicut uerꝫ erat & eſt, qđ ſuper nullũ ele- latio electis.
ctorũ dei, cõſurget duplex tribulatio, ita de multis uerũ erat dicere, qa cõſurget duplex cõ-
ſolatio, qualiũ notiſſimus nobis eſt beatus Iob, cuius nouiſſimis poſt tẽptationē benedixit Iob.42.
dñs, magis q̃ principio eius, et addidit ad oĩa, quę erãt illius, duplicia, in p̄ſenti uita, ſine du-
bio recepturo multo plura, multoq́ꝫ meliora in futura uita. Verũtñ q eiuſmodi ſũt ipĩ in ta
libus cõſolari renuũt, et ſi huiuſmodi cõſolatiões affluũt, cor apponere nolũt, ut ille q dice
bat, cũ diues eſſet & potẽs, & glorioſus in terra: Renuit cõſolari anima mea. Et qm̃ ſi aliqs Pſal.76.
q̃reret, ubi uel in q̃ renuit conſolari, & in quo conſentit cõſolari anima mea, imò (inqt) res
trãſitoriæ pro conſolatione mihi ſunt, ſed memor fui dei, & delectatus ſum. De rege illius Ibidem.
tẽporis Ezechia nõ p̄tereundũ, qđ recte pro cõſolatiõe duplici recipere debuit illud, qđ ad Ezechias.
eũ dictũ eſt à dño p Eſaiã prophetã: Audiui orationē tuã, & uidi lachrymã tuã. Ecce ego Eſai.38.
adiĳciã ſup dies tuos quindecim annos, et de manu regis eruã te, & ciuitatē iſtã, & ꝓtegã te:
Nã p̄ter illã cõmunē cõſolationē, quæ illi cũ om̃ibus electis in futuro repoſita erat ſeculo,
magna in p̄ſenti fuit iſta q̃q́ꝫ cõſolatio, qđ adiecit dñs ſup dies eius quindecim annos, qa ve3
p hoc factũ ē illi, ut locũ uel nomē haberet in libro generatiõis Ieſu Chři filĳ Dauid. Non
dũ em̃ filiũ habuerat, & ad hoc reſeruatus ē, ut generaret, et ſicut dictũ ē in ſerie generatiõis
Chři, pr̃ cũ patribus reſideret. ¶ Ecõtra nõnullos fuiſſe uel eē ipiorꝫ peſſimos, ſup q̃s merito Sennacherib
cõſurgeret duplex tribulatio, iã ſupra dictũ eſt, & hic Sẽnacherib ꝓ exẽplo ſufficere p̄t, in
quē cõtinuo cõuerſus ſermo ꝓpheticus taliter inuehitur, durus utiq́ꝫ duplicis tribulationis
nũcius, ⌊ Et præcipiet cõtra te dñs, nõ ſeminabitur ex nomine tuo amplius, de do
mo dei tui diſperdã ſculptile ⁊ cõflatile, ponam ſepulchrũ tuũ, quia inhonoratus
es. ⌋ Quid em̃, uel cui præcipiet dñs cõtra te, niſi angelo percutienti, ut egreſſus pcutiat in 4.Reg.19.
caſtris tuis nocte una centũ octoginta quinq́ꝫ milia, & deinde temetipſum adorantē in tē-
plo deũ tuũ Neſrath, pcutiãt gladio filĳ tui, Adramalech, & Saraſar, ſicq́ꝫ fiat qđ dicitur:
nõ ſeminabitur ex noĩe tuo amplius. De illa tribulatione, quæ magna tibi fuit in p̄ſenti ſe-
culo, translatus es, ut tribuleris in alio ſeculo, ſepultus in inferno. ¶ Vnde & hic dictũ eſt: Sepulchrũ in
ponã ſepulchrũ tuũ, qa inhonoratus es. Quod deus ponit, ſtat immobiliter, mutari uel re- inferno.
moueri nõ poteſt. Ponit aũt ſepulchrũ tuũ, ſubauditur in inferno, ubi non ſolũ ille diues de
Euãgelio poſſidet ſepulchrũ, ſed etiã oẽs q ſimiles eius ſunt uel fuerũt, & maxĩe tu Aſſur, Lucę.16.
de q̃ apud Ezechielē ſcriptũ ē. Ibi Aſſur & oĩs multitudo eius in circuitu illius, ſepulchra Ezechi.32.
eius, & oẽs interfecti, & q ceciderunt gladio, quorum data ſunt ſepulchra in nouiſſimis la-
ci, & facta eſt multitudo eius per gyrũ ſepulchri eius, uniuerſi interfecti cadentesq́ꝫ gladio,
qui dederãt quondã formidinē in terrra uiuentiũ. Quã ob cauſam ponã illic ſepulchrũ tu-
um: Quia inhonoratus es. Inhonoratus. i. ſupbus. Supbia nãq́ꝫ inhonoratio ē, quãtũ q̃ſq́ꝫ Inhonoratus
ſuperbus, tm̃ eſt inhonoratus. Vnde idē dñs cũ dixiſſet ad Edom, contẽptibilis tu es ualde, id ē ſupbus.
ſtatim cauſam hãc ſubiũxit: Superbia cordis tui extulit te. Igitur iſte ex illis ē, ſup q̃s merito Abdiæ.1.
cõſurrexit duplex tribulatio, ſicut ecõtra Ezechias ex illis, q̃rꝫ (ut ſupra diximus) duplex eſt
cõſolatio. ¶ Quod interpoſitũ ē, de domo dei tui diſperdã ſculptile & cõflatile, deuaſtatio-
nē denũciat ſubſequuturam totius Niniue à Chaldæis ſubuertendæ. Vbi em̃ nõ parcitur Deuaſtatio
ſculptilibus & cõflatilibus. i. deorꝫ ſimulachris, q̃lia uerebãtur & colebãt tã Chaldęi q̃ Aſ Niniuæ.
ſirĳ, qualis ē caſus domorꝫ cõmuniũ, uel fori, totiusq́ꝫ ciuitatis? Vaſtata ē Niniue, dicturus
eſt hic idē poſtmodũ inſultabũ dus, et ego, dicit dñs exercituũ, reuelabo pudẽda tua in faciē
tuã, & oſtẽdã gẽtibꝰ nuditatē tuã. Quã eius nuditatē, iã hic breuiter p̄ſignat, dũ iudiciũ intē Infra.3
dit magnæ illius ſuperbiæ, de domo (inqt) dei tui diſperdã ſculptile & cõflatile, ubi cõſtat
hoĩbus nõ eſſe parcendũ, dum hoſtes nec ipſi parcũt reuerẽtiæ deorũ, clamãdo mutua co-
hortatiõe: diripite aurũ, diripite argentũ. Et recte inſultat̃ ſuperbiæ, quæ tãta fuit, ut ſuper-
biæ diaboli paſſim aſſimiletur in ſanctis ac ꝓpheticis ſcripturis. Sane ipa quidē ciuitas Ni-
niue mundus, rex aũt eius diabolus in prophetis intelligitur, propter altitudinem magnifici
cordis, & oculorꝫ eius, exẽpli grã, ut apud Ezechielē dñs loquit̃: Ecce Aſſur quaſi cedrus
in Libano, pulcher ramis, & frondibus nemoroſus, excelſusq́ꝫ altitudine. Cedri nõ fuerũt
altiores illo in paradiſo dei, omne lignum paradiſi dei nõ eſt aſſimilatũ illi &c. ¶ Vnde aũt Ezech.31.

hoc memoriale Aſſur meruit, ut nomẽ eius ita frequentetur in ratiõe uel iudicio dãnationis
Cur Aſſur p diabolo ponitur. diaboli? Videlicet ex eo qđ inter cætera ſuæ tyrãnidis molimina pſumptuoſa, qbus gentes
afflixit, adiecit & illud, ut delere conaret Hierlm, ubi repoſitũ erat uerbũ promiſſiõis, & do
mũ Dauid, unde oportebat Chriſtũ naſci, ſecundũ promiſſionẽ & iuramẽtũ dñi ad ipſum
Pſal. 131 Dauid. Proinde de anguſtijs Iudææ latius ſermonẽ extẽdere cupimus, & ſic deinceps pro
phetiã pſequi, ut ea potius attẽdamus, quorũ ſimilitudinem ſiue typũ fuiſſe non dubiũ ſit, in
omnibus, quæ pro Iuda & Hieruſalem contra Niniuen propheta uaticinatur.

¶ In Naum libri primi finis.

RVPERTI ABBATIS TVITIENSIS IN NAVM PROPHETAM COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS.

Num. 25 HOſtes uos ſentiant Madianitæ, ait dominus ad Moſen, & percutite eos, quia
& ipſi hoſtiliter egerunt contra uos, & decepere inſidijs per idolũ Phogor &
Cozbi filiã ducis Madian ſororem ſuã. Nunquid quia de ſolis Madianitis
ſcriptũ eſt, quod cõtra eos dominus locutus ſit, & taliter præceperit, de ſolis
Madianitis putandũ eſt, quod iure ſeruos domini, ut erat Moſes, hoſtes ſen
tire debuerunt? Imò & de cunctis gentibus, quæcunq; ut Madian hoſtiliter egerunt contra
Iſrahel, hoc indubitãter ſciendũ eſt, ꝙ eis & Moſen & cunctos Moſi ſpiritũ habẽtes, ho
ſtes eſſe uoluerit, & eiuſmodi ultionẽ optare de illis, quã ipſe imperans Moſi, ulciſcere pri
Num. 31. us (ait) filios Iſrahel de Madianitis, & ſic colligeris ad populũ tuũ. Quã ob cauſam? Nõne
oẽs ſancti ſiue pfecti, q nõ aliũ, q̃ illũ habẽt ſpiritũ, quẽ & illi habebãt, iubẽtur cũ Petro re
Luc. 22 cõdere gladiũ in uaginã? Quã igitur ob cauſam ita iuſſi tũc gladij ſæuiebãt, aut ſæuire debe
bant? Nimirũ propter Chriſtũ eundẽ tũc ſæuire debebãt, propter quẽ nũc ſæuiẽtibus in nos
Chři hoſtibus, inermẽ debemus habere patientiã. Tũc eñ in periculo erat res, qa poſſibile
erat deleri gentẽ illã, de q̃ Chřs expectabaẽ naſciturus, niſi modis oĩbus defenderet cõtra gen
tes, qbus diabolus ad auferẽdã ſpem mundi, q̃ Chrũs eſt, ptinaciter utebaẽ. Nunc aũt res eã
dẽ in tuto eſt, quia Chriſtus natus eſt, & ſi tota generatiõis rectorũ arbor bona corporaliter
ſuccidaẽ, nullũ ſalutis hoĩm detrimẽtũ eſt, qa totus arboris bonæ fructus iã in cœlũ aſſum
ptus eſt. Hæc iccirco dicta, & ſæpius dicẽda, ſemṕq; memoriter tenenda ſunt, quatinus iu
ſtiſſima cognoſcaẽ melius ſanctorũ hoſtilis uehemẽtia, q & quoad poterãt cũ auxilio dei de
hoſtibus ſuis, hoſtibus dei, gẽtibus impijs, uindictã & à deo quærebãt, & manu exercebant,
& habita ſiue aſpecta ultione adhuc hoſtiliter inſultabãt, ut iſte q cõtra Aſſur, imò cõtra eã
nẽ hoĩem hoſtiliter (ut ſupra dictũ eſt) agentẽ, tã lætã cõtexit prophetiã, ut quodãmodo tri
umphalẽ pſultare uideaẽ cãtilenã, ita proſequẽs. Ecce ſuper montes pedes euangeli
zantis ⁊ annunciantis pacẽ. Celebra Iuda feſtiuitates tuas, ⁊ redde vota tua, quia
CAP. II. non adijciet vltra, vt pertranſeat in te Belial, vniuerſus interijt. Aſcendit qui diſ
pergat in facie tua, cuſtodiens obſidionẽ. Contẽplare viã, conforta lũbos, robora
virtutẽ valde, qm̃ ſicut reddidit dñs ſuperbię in Iacob, ſic reddet ſuperbię Iſrahel,
q2 vaſtatores diſſipauerũt eos, ⁊ propagines eorũ corruperũt. Hæc, & cætera q ſe
quunẽ uſq; in finẽ, magnũ gaudiũ, magnũ & triumphale reſonãt tripudiũ, & totius lætitiæ
cauſa hæc eſt, qm̃ ſicut reddidit (inquit) dñs ſuperbiæ in Iacob, ſic reddet ſupbiæ in Iſrahel.
Nõ ergo parua res eſt, q̃ ſub uerbis iſtis latet, ſicut reddidit dñs ſuperbiæ in Iacob, qm̃ tota
us cõſolationis uel gaudij cauſa ſiue materia in ipſis poſita eſt. ¶ Quid igitur eſt, uel quem ſen
Iacob & Iſrahel. ſum habet, quoniã ſicut reddidit dñs ſuperbiæ in Iacob, ſic reddet ſuperbiæ in Iſrahel? Siqui
dem & idẽ fuit pater Iacob, qui & Iſrahel, unus & idẽ populus Iacob, qui & Iſrahel. Si qui
dẽ ita dixiſſet, quoniã ſicut reddidit dñs ſuperbiæ in Iudã, ſic reddet ſuperbiæ in Iſrahel, ſen
ſus iſte abſq; impedimẽto uel ſcrupulo ſeſe accõmodaret, qđ ſicut ultus eſt dñs Iudã & Hie
ruſalẽ de rege Sennacherib, & exercitu eius, ſic ulciſcetur decẽ tribus, q̃ appellabãtur Iſra
hel.